

AVANT - PROPOS

TEN GELEIDE

par / door

Christopher BOON & Dominique J.B. VANPÉE

Membres du Comité de publication / Leden van het Publicatiecomité

Un *Cahier de la Documentation* "Spécial Otlet" ...
Otlet ? Quel Otlet ? Celui du Mundaneum, celui
de la *CDU* ?

Tiens, serait-ce un anniversaire ? Un centenaire sans doute ? Mais lequel, celui de sa naissance ou de sa mort ?

Hé bien non, il s'agit d'un numéro spécial consacré à une des figures les plus marquantes de l'histoire de la documentation, mais publié en dehors de tout événement à commémorer.

Le numéro que vous tenez entre les mains est le résultat d'un défi, né un soir de novembre 2011, au Mundaneum justement. Les deux signataires du présent avant-propos s'étaient retrouvés, tout à fait par hasard, voisins assistant à la même conférence, en l'occurrence *Paul Otlet, fondateur du Mundaneum : Architecte du savoir, Visionnaire du Web... Crétif de génie !* Un jeune ingénieur-architecte venait y présenter la quintessence de sa thèse toute récente consacrée à Otlet, son utopie universaliste et son imagination organisationnelle extra-ordinaire.

Sachez que, quelques mois auparavant, l'Association Belge de Documentation venait de remettre son prestigieux Prix annuel à un jeune documentaliste fraîchement diplômé, le récompensant pour son travail de fin d'études consacré à la réalisation d'une nouvelle édition abrégée de la Classification Décimale Universelle, cette fameuse *CDU*...

La coïncidence était trop forte pour ne pas être remarquée : Comment ? Un personnage et un sujet – qui pouvaient soit paraître à beaucoup d'entre nous comme relevant de la préhistoire, soit évoquer chez d'autres de pénibles souvenirs d'heures passées à indexer les sujets les plus improbables à l'aide de chiffres et de signes de

Een *Blad voor de documentatie "Otlet Special"*... Otlet? Welke Otlet? Die van het Mundaneum, die van de *UDC*?

Hé, zou het om een verjaardag gaan? Een eeuwfeest zonder twijfel? Maar welk, dat van zijn geboorte of dat van zijn dood?

Wel neen, het betreft een speciaal nummer toegewijd aan één van de meest merkwaardige figuren uit de geschiedenis van de documentatie dat los van elk te herdenken evenement verschijnt.

Het nummer dat u nu in uw handen hebt, is het resultaat van een uitdaging, die geboren is op een avond in november 2011 en dan nog juist in het Mundaneum. De twee ondergetekenden van deze Ten geleide vonden er mekaar bij toeval helemaal terug als buren tijdens dezelfde conferentie handelend over *Paul Otlet, stichter van het Mundaneum: Architect van het weten, Visionnaire/Ziener van het Web... Het creatieve van het genie!* Een jonge ingenieur-architect kwam er de kwintessens van zijn recente doctorale thesis over Otlet, zijn universalistische utopie en zijn buitengewone organisatorische verbeelding voorstellen.

Weet dat de Belgische Vereniging voor Documentatie enkele maanden voordien haar prestigieuze jaarlijkse Prijs overhandigde aan een jonge pas afgestudeerde/gediplomeerde documentalist. Hem belonende voor zijn eindwerk i.v.m. de realisatie van een nieuwe beknopte uitgave van de Universele Decimale Classificatie, de gerenommeerde *UDC*...

De coïncidentie was te sterk om niet opgemerkt te worden: Hoezo? Een personage en een onderwerp - die mogen, of voor velen onder ons lijken als relevant voor de prehistorie, of bij anderen pijnlijke herinneringen oproepen aan

ponctuation - suscitaient encore l'intérêt de jeunes générations ?

Frappés par cette conjonction, et imprégnés de l'atmosphère des lieux, l'idée naquit, le soir même et simultanément dans nos esprits, de réunir ces deux témoins et de vous offrir, chers membres, une réunion mensuelle consacrée à l'actualité de l'œuvre d'Otlet. Il ne fut malheureusement pas possible de concrétiser ce projet pour diverses raisons.

Mais c'était sans compter sur cette espèce d'illumination qui nous était apparue; nous devions envisager une autre manière de mettre en valeur ce signe envoyé à travers deux siècles d'histoire bibliographique !

Vint bien entendu immédiatement l'idée suivante, celle de consacrer quelques pages de notre revue à la mémoire d'Otlet, en demandant à nos deux messies de bien vouloir rédiger un article de synthèse sur leurs travaux.

Deux articles, cela ne nous parut cependant pas suffisant pour matérialiser cette mise en valeur... Nous souhaitions vous offrir plus que cela, et surtout illustrer le phénomène Otlet dans ses si nombreux aspects !

Nos deux cerveaux bouillonnant d'idées, et après moults débats et argumentations au sein du Comité de publication des *Cahiers*, le projet prit une ampleur sans précédent.

Otlet, c'est une époque, une page de l'histoire bibliographique et documentaire...

Otlet, ce sont des traces inscrites, durables, encore visibles aujourd'hui...

Otlet, ce sont des témoignages, de personnes qui l'ont connu ou de personnes qui se sont intéressées à lui, l'ont étudié...

Otlet, c'est aussi un héritage qui nous est parvenu après de nombreuses pérégrinations et qu'il y lieu de protéger et de valoriser...

Otlet, ce sont encore tellement de choses à dire, à explorer, à exhumer, à préserver, à raconter, à découvrir et à redécouvrir...

Otlet, c'est l'histoire de notre métier, c'est notre histoire.

Nous sommes les héritiers d'Otlet !

Nous vous présentons donc un numéro foisonnant de pistes qui, au travers d'une grande variété d'articles, vous révéleront Otlet dans sa complexité et sa grandeur. Ce *Cahier de la Documentation* spécial vous donnera envie, nous l'espérons, d'en savoir plus et de prolonger l'exploration par les nombreuses références et ressources rassemblées par les plumes que nous avons réunies ici pour vous.

uren doorgebracht met het indexeren van de meest onwaarschijnlijke onderwerpen met behulp van cijfers en leestekens - die nog steeds de interesse opwekken van de jonge generaties?

Getroffen door deze ontmoeting en ondergedompeld in de atmosfeer van de plaats van het gebeuren ontstond het idee nog dezelfde avond en simultaan in ons beider hoofd om deze twee getuigen samen te brengen en u een maandelijkse vergadering aan te bieden, beste leden, een maandelijkse vergadering die betrekking zou hebben op de actualiteit van het werk van Otlet. Het was helaas niet mogelijk om dit project te concretiseren omwille van verschillende redenen.

Maar het was buiten dit soort ingeving gerekend die zich aan ons had voorgedaan. Wij dienden een andere manier te overwegen om dit teken verstuurd doorheen twee eeuwen bibliografische geschiedenis te benadrukken.

Komt uiteraard het volgende idee onmiddellijk om enkele bladzijden van ons tijdschrift aan de herdenking van Otlet te wijden en aan onze twee messiassen te vragen om elk een artikel te willen redigeren dat hun werk synthetiseert.

Twee artikelen leken ons echter niet meer afdoende om deze ontsluiting te materialiseren... Wij wensten u meer aan te bieden dan dit en vooral het fenomeen Otlet te illustreren in zijn zot talrijke aspecten!

Onze twee breinen kookten over van ideeën en na menig debat en argumentaties in de schoot van het Publicatiecomité van de *Bladen* nam het project een omvang zonder voorafgaande.

Otlet, dat is een tijdsperiode, een pagina uit de bibliografie- en documentatiegeschiedenis...

Otlet, dat zijn aangemelde, duurzame sporen die vandaag nog zichtbaar zijn...

Otlet, dat zijn getuigenissen van personen die hem gekend hebben of personen die interesse hadden voor hem, hem bestudeerd hebben...

Otlet, dat is ook een erfgoed dat tot ons kwam na vele omzwervingen en dat dient te worden beschermd en gevaloriseerd...

Otlet, dat zijn nog zoveel zaken te zeggen, te verkennen, op te delven, te bewaren, te vertellen, te ontdekken en te herontdekken...

Otlet, dat is de geschiedenis van ons beroep, dat is onze geschiedenis.

Wij zijn de erfgenamen van Otlet!

Wij stellen u een nummer voor rijk aan pistes dat doorheen een grote variëteit aan artikelen u Otlet zal onthullen in zijn complexiteit en zijn grootheid. Dit speciale *Blad van de*

Et pour clôturer – vous l'aurez sans doute remarqué en déballant votre exemplaire des *Cahiers* -, nous vous offrons un dessin, ou plus précisément, c'est le dessinateur François Schuiten, grand admirateur de l'homme mis à l'honneur dans ce numéro, qui vous l'offre et que nous remercions ici : Otlet au travail.

Ce dessin paraît l'illustration exacte de l'idée qui sous-tend notre dossier spécial : presque invisible, éclipsé par une montagne de papiers et de projets utopiques, l'ombre de Paul Otlet témoigne de sa présence encore bien perceptible !

Bonne lecture, et surtout bonne (re)découverte !

Documentatie zal u zin geven – dat durven wij tenminste hopen – om er meer van te willen weten en de exploratie te verlengen via de talrijke referenties en hulpbronnen die wij hier voor u samengebracht hebben, verenigd door al deze de verschillende pennen.

En om af te sluiten – u heeft het waarschijnlijk gemerkt terwijl u uw exemplaar van de *Bladen* uitpakte - , bieden wij u een tekening aan, of meer accuraat, het is de tekenaar François Schuiten, grote liefhebber van de man die hier in dit nummer eer aangedaan wordt, die ze u aanbiedt en wij danken hem hiervoor: Otlet aan het werk.

Deze tekening lijkt de exacte illustratie van het idee dat ten grondslag ligt aan ons speciaal dossier: bijna onzichtbaar, tot niets gereduceerd door een berg van papieren en utopische projecten getuigt de schaduw van Otlet van zijn nog steeds goed merkbare aanwezigheid!

Nog een goede lectuur gewenst en vooral een goede (her)ontdekking!